

любов до рідного краю. Є те, що вилито з Шевченкового серця в неволі, на засланні його сльози-благаня!

„О, Господи! Дай мені хоч глянути на народ отой убогий, на тую Украйну! Не дай мені загинути отут, на чужині!“

Сльози чисті, святі, якими плаче людина, коли знайде, почує в собі ту силу.

Коли б тієї сили в нас більше було, то якого високого пам'ятника поставили б ми своєму Великому Кобзареві, якими б квітками запашними квітчали б ми його могилу...

Л. Чулий.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

В київській судовій палаті 22 сентября розглядали дві політичні справи: д.д. Р. Михельсонов та М. Литвакової і другу—М. Зайчука. Перших двох позивали до суду за належність до гуртка анархистів-комуністів і за вироблення вибухових речовин, а Зайчука—за розповсюдження і перекладання нелегальної літератури. Суд визнав д-ку Михельсонову і д. Зайчука винуватими і присудив: першу—на заслання, а другого—на 3 роки до кріпости. Д-ку Литвакової виправдало.

Наказ генерал-губернатора. Цими днями д. генерал-губернатор видав наказ про те, що в межах південно-західного краю без всякого винятку усім, хто не має на це відповідного дозволу од поліції, забороняється мати і носити усяку зброю, патрони та цівки з потайними ножами. Тих, хто не виконує цього наказу, штрафуватимуть не більше, як на 500 карб. або садитимуть до арешту не на довгий час, як на 3 місяці.

Загальні збори членів українського клубу призначено на 12 октября.

Нарада про робочий день для ремесників. 18 сентября відбулася нарада про робочий день для ремесників, що працюють по майстернях. В цій нараді брали участь хазяї майстерень: Субан, Вовдаренко, Шульц і Фатіго і служачі: Замесвський, Петрович, Емельянов і Мартебов. Хазяї висловилися за те, щоб за робочий день рахувати 12 годин праці (од 8 годин ранку до 8 годин вечора) з перервою на 2 години о півдні. Служачі висловились за десятигодинний робочий день (од 8 годин ранку до 6 годин вечора) також з перервою на 2 години.

Окружний суд в Черкасах. Київська губерська земська управа ухвалила підняти питання в губерському комітеті про заснування в Черкасах постійного окружного суда. Це питання вже розглядалось в черкаському, чигиринському і канівському повітвх земських комітетах і всі вони поставили за асонування в Черкасах окружного суда прихильно. Черкаський повітовий земський комітет зробив навіть постанову, щоб земство дало 10,000 карб. на збудування будинка для суда.

Статистичний відділ в губерській земській управі на далі істнуватиме цілком самостійно. Головою його призначено д. Морозова. До цього часу цей відділ був одною з частин агрономичного відділу.

На загально-російський з'їзд баптистів, що відбується в Ростові-на-Дону з 27 сентября до 7 октября, запрошено представників і од київської громади баптистів. Депутатом од київських баптистів на цьому з'їзді буде пресвітер Д. А. Правореров.

Міністерство внутрішніх справ, в зв'язку з стасуванням польського культурно-просвітнього товариства „Oswiata“, запропонувало київській адміністрації, щоб вона подала відомості про те, скільки польських товариств та спілок є в київській, подільській та волинській губ., яку мету вони мають, чи велике у них майно і скільки вже часу кожне з них істнує.

Етап. 22 сентября з пещерської пересильної тюрми відправлено в Курськ великий етап засланих—адміністраційних і по суду. Серед засланих багато політичних: колишній офіцер Вендковський з жінкою, присяжний адвокат Данилів з жінкою, Бронштейн, вчитель Пугач і др.

Випущено з тюрми помішника присяжного адвоката Соколовського, якого арештовано було недавно на кордоні, а в либедської частини випущено Євсія Когана.

В воєнно-окружному суді 22 сентября розглядали справу салдата полтавського полка Устєнка Іванова, котрого обвинувачували за розбійство і крадіжку. Розглянувши справу, суд Устєнка присудив на 8 літ до каторги.

Нова вища школа в Київі. В октябрі місяці в Київі засновується нова приватна вища школа: Київское землеустроительное училище В. В. Пермякова.

До статистики переселенського руху. Нині київська губ. присутствіє по справах селянських, на підставі справозданнів мирових посередників, підрахувало, що на протязі місяця—од 1 июля до 1 августа біжуч. р., з Київщини вирушило в Сибір на переселення 269 семей, що складаються з 1377 душ. Помандрували вони в такі місцевості: в томську губ. 40 семей (227 душ), тобольську—7 семей (53 душ), енисейську—25 семей (150 душ), іркутську—4 сем'ї (28 душ), уральську область—7 семей (51 ду-

ша), тургайську—6 семей (35 душ), акмолинську—27 семей (170 душ), забайкальську—7 семей (7 душ), амурську—23 сем'ї (111 душ), приморську—7 семей (41 душа), саратовську—2 сем'ї (13 душ), уфамську—1 сем'я (4 души), на куплені і зарендовані землі—73 сем'ї (327 душ) і самовільно невідомо куди—40 семей (160 душ). За той же саме час з Сибіру повернулось на старі гнізда 4 сем'ї (12 душ).

3 Китещині. Пожежа. 7 сентября в с. Дзвинячій, тарашанського пов., не зважаючи од чого скоїлась пожежа. Найгірше потерпів од цього лиха селянин Віктор Дубовий: у нього агоріла хата, всі надвірні будови, сьогорішній урожай хліба, все сільсько-господарське збіжжя. Нині Дубовий лишився не тільки без хати, а навіть без насуцного хліба. Цими днями він написав губернаторові, чи не можна йому добути з тилжизнецької казенної лісової дачі бердичівського лісництва дерева на хату на вільготних умовах. (Од. вл. кор.).

3 Волинні. Ходоки. З Пиньку на Волинь виїхав гурт з 20 чоловіка ходоків, щоб обдвинувати хутірські господарства. З ними їде два земських начальники. Копти на проїзд дала губ. землеустроительна комісія.

Завідуючий школою—донощик. Єврейське громадянство в г. Старокосятинівці схильоване й обурене такою подією: на вчителя місцевої єврейської школи Лябувського подано донос, що він одкрив і держить хедер. Як кажуть, по цьому донові зроблено слідство і виявилось, що донос неправдивий. Проте шкільне начальство Лябувського скинуло з учительства. Тепер же Лябувський і інші довідалися, що донос того написав сам завідуючий єврейської школою Заславський. Єврей дуже обурений всім цим і подають гуртом прохання, доводячи неправдивість доносу й висловлюючи догану донощику-ві; Лябувський ніякого хедера не одкривав, а просто брав у городі репетиції, що—кажуть так само заборонено вчителям, це й стало більмом на оці донощиків, хоча й він сам не безневиний в цьому. (Вол.).

3 Полтавщині. Пильна цензура. З Лубенів нам пишуть: Останніми часами лубенський український тижневик „Громадський Голос“ почав доходити у нас до своїх передплатників дуже несправно або ж із замазаними чорною фарбою шпальтатами (напр., подвійне число 34—35); а то й з одірваними зовсім першими сторінками часопису, де друкуються передовиці (число 37). Пильна цензура ходять коло бідного тижневика.

Випущено на волю. 19 сентября в Лубнях випущено з тюрми на волю молодого хлопця Шпєля (єврея), якого лубенський окружний суд був засудив до тюрми на 8 місяців за розповсюдження прокламацій. Через те, що в місцевій тюрмі камер „одиночок“ немає, то йому довелося сидіти більше, ніж належалося на 2 1/2 місяці. До суду Шпєля було админістративно вислано в Якутчину, але через судову справу він цього часу там не пробує. Тепер, кажуть, його вже не пошлють на висланню добувати призначеного часу, та й мати ще ключоче про це. Батько Шпєлів і досі сидить в тюрмі; його засуджено на каторгу. (Од. власн. кор.).

Цікаве весілля. В Лубнях цими днями трапилось така окаяні на одному єврейському весіллі. Брالیсь єврей й єврейкою; обоє з бідоги. Було вже все налажено до весілля і молода дожидала молодого, щоб йти вінчатись. Та молодого все чогось нема та й нема. Киянулось його шукати. А він спокійненько сидить собі дома. Запитали, чому він не їде справляти весілля, то він заявив, що не піде, поки йому не привезуть 20 карб. грошей. Метнувшись за грішми, але де вже там голоти дістать? Аж в цей саме час до того двору, де налажено весілля (заїзний двір), прибув якийсь генерал з жінкою. Генеральша заікавилась єврейським весіллям і пішла туди. Дала в дарунок молодій 5 карб. і запитала, де ж саме молодий. Ія розказали про свою халепу. Тоді вона дала й ще 15 карб., щоб задоволяти молодого, і таким способом весілля одбулось. (Од. вл. кор.).

3 Харківщині. Всеросійськ-вистава. „Утро“ повідомляє, що харківське товариство сільського господарства збирається в 1914 році влаштувати в Харківі всеросійську сільсько-господарську виставку.

Подорож до Америки. Харківське товариство сільського господарства організує екскурсію з 15 чоловіка членів-товаришів у Північно-Американські Сполучені Штати. Екскурсію є думка зробити в маї місяці 1910 року. Екскурсія протягнеться два місяці. Поки що зайнялось охочих їхати в цю подорож вісім чоловіка. Цими днями с.т. товариство з приводу цього мало розмову з російським урядовим агентом в Америці Ф. Криштофовичем. (Утро).

Погоріли діти. Нас повідомляють, що оце недавно підчас пожежи в сл. Хотомлі, вояцького пов., згоріло двоє дітей. Стинилась пожежа у селянина С. Пабельника; зайнявся у його на току курівня. Огонь незабаром охопив інші будови і перекинувся ще до сусіди Я. Волосникова. Пожежа сталась через необережність 8-літньої дівчинки, що гулялася з 3-літньою сестричкою в курівні. Обоє вчасні діти й погоріли там в огні. Шкоди

од цієї пожежи нароблено тисяч на півтору.

Українці в Галичині.

Спадщина д. Константина Володковича. Ім'я покійного польського філантропа доволі відома українському загалові, хоч би з приводу незвичайної історії зробленого на його кошт пам'ятника Шевченкові, який польські пошівністи хотіли втнути в ставу „Собка“ в Львові, а також не менше „славної“ історії заснованої ним наукової стипендії для українців, яку небіжчик незабаром сам скасував. Цими днями будуть покінчені правні формальності, зв'язані з виконанням заповіту покійного філантропа. Бувши великим приятелем українського народу, д. Володкович не забув про його культурні потреби і, розписуючи перед смертю свої маєтки, наділив де-що і українському громадянству в Галичині. Львівському університету лишив він 36,000 рублів на стипендії ім. Володковича, призначені для молоді української народности в Галичині, що мають науковий диплом львівського або краківського університету, на дальші студії в сфері наук природничих, математичних, агрономії або медицини. (Діло).

Відкриття української приватної гімназії в Рогатині відбулося 19 сент. До гімназії записалося 175 учнів: 88—до І класу, 51—до ІІ і 36 учнів—до ІІІ класу.

Блування по митарствах. В справі української гімназії в Яворові була 19 сентября на аудієнції у намісника, д-ра Бобжинського депутатація, що складалась з 60 осіб, представників майже всіх громад яворівського повіта. На чолі депутатії стояли: о. М. Кручковський з Нагаєва, о. Вол. Венгрінович з Наконечного, о. Ом. Крайчич з Яворова, о. Мир. Литавський з Мужилівки, о. Мих. Телеп з Рогатина, п. Петро Бугель нотар з Краківця, п. Дм. Власійчук, п. Ів. Зігаєвич і Мих. Масюк з Яворова. Від імені депутатії промовляв о. Кручковський, запротестувавши від імені української людности яворівського повіту проти закладання утравітничої державної гімназії в Яворові, і висловив доганяння удержавленню приватної гімназії, в якій вчиться 96 дітей. Намісник відповів, що до приватної української гімназії в Яворові краєва рада шкільна ставиться прихильно, не робить їй ніяких перешкод, але що до її удержавлення—то в цим українцям треба буде чекати дуже довго. Потім депутатія була у голови шкільної комісії в сеймі д-ра Бандровського і його також повідомлено про бажання що-до української гімназії в Яворові та висловлено протест проти утравітничої гімназії. Д-р Бандровський спитав насамперед, чи до української гімназії в Яворові ходять євреї, і дізнавшись, і що—ні, що навіть до утравітничої гімназії записалося лиш тільки три учні євреї, заявив депутатії, що він принципіально ставиться проти утравітнізму, а до постуляції яворівських українців відноситься прихильно. Депутатія зверталась ще до сеймового посла з Яворіщини, гр. Івана Шептицького, прохаючи його, як заступника інтересів цього повіту, щоб він обстоював доганяння людности, яка складає в цим повіті 82 проц. Гр. Шептицький відповів, що він не поділяє поглядів депутатії, бо, на його думку утравітнізм може задовольнити культурні потреби обох народностей. Члени депутатії звернули увагу гр. Шептицького на те, що всі українці яворівського повіта рішучо неприхильні до утравітничої гімназії, а вибраний з того повіту сільський курієв послон повинен рахуватися з бажанням тих, хто його вибрав. Коли депутатія покликлася на те, що навіть д-р Бандровський проти утравітнізму, гр. Шептицький відповів: „Pewnia bo on chce, ażeby wszędzie były tylko polskie gimnazya“. Своєю розмовою з гр. Шептицьким депутатія закінчила заявою, що українська людність яворівського повіту, від доганяння української гімназії в Яворові ніколи не відступить.

Холера у Київі.

За сутні. З 8 години вечера 21 сентября привезено в олександрівську лікарню 9 слабах, у яких помітні були ознаки холери, і в єврейську та кирилівську лікарні—по 1 такому слабому. В олександрівській лікарні за цей час у одного слабого знайдено холерних вібрівнів і помер один слабий на холеру. Всього з 21 августа, коли почали в Київі люди слабувати на холеру, до 22 сентября був вже 61 холерний випадок; померло од холери за цей час 26 слабах.

Залізничний холерний барак. Незабаром на ст. Київ і заснують окремий холерний барак, куди прийматимуть слабах також і з Соломаяки та Шулявки.

Холера на Київщині. В м. Рожеві, радомисльського повіту, померло 4 чоловіка, у яких помітні були ознаки холери. В с. Королівці, київського повіту, заслабло 3 чол. на холеру; один з них помер.

Економічне життя України.

Урожай 1909 року. На Київщині врожай цього року був трохи вищий проти пересічного. Озима пшениця дала врожай звичайний; краший урожай дала вона в липовецьким, київським і почасті в уманським повітах; збирали тут 100—150 п. проти 80—120 п.; в останнім повіті місяцями одначе збирали 40 пуд. з десятини; досить кепсько вродила пшениця в звенигородським пов., де десятина частогусто дала тільки 30 пуд. проти 100 п., у чигиринським, де збирали 70 п., у тарашанським і бердичівським, де збирали 95 п. проти 100—120 пуд. Ярова пшениця, якої тут сіється небагато, дала врожай низкий проти пересічного; в сквирським, тарашанським та липовецьким повітах вона здебільшого вродила кепсько. Врожай жита загалом вищий проти пересічного; добре вродило воно в київським, черкаським, почасті в уманським і липовецьким повітах; у перших двох урожай досягав 90—165 пуд. з десятини проти 80—120 пуд., в уманським 75—145 п. проти 70—130 пуд., а в липовецьким 100—160 п. проти 80—100 п. Низкий проти пересічного і місяцями навіть кепський урожай дало жито в звенигородським пов., де збирали 40—90 п., і в чигиринським, де збирали 80 п. проти 100 п. Овес да загалом пересічний урожай; низче проти пересічного вродило в сквирським, звенигородським і почасті в київським пов., у першим і останнім місяцями збирали тільки 30 пуд. проти 50 пуд.; в звенигородським збирали 60—95 і подекуди навіть 120 пуд. проти 100—130 пуд. Краший урожай був у чигиринським пов., де місяцями збирали до 150 п. проти 120 п., у липовецьким 80—100 п. проти 80 п. і в черкаським, де місяцями збирали до 160 п. проти 130 п. Урожай ячменю загалом пересічний; у звенигор. п. збирали 50—105 п. проти 60—100 п., у черкас. 90—100 п. проти 120 п., в уман. 40—115 проти 70—110 п., у тараш., сквир., бердич., черкас. і липов. пов. збирали 60—100 проти 60—120 пуд. Зерно вишло загалом досить добре; тільки в сквирським, черкаським і київським повітах ярна виїшла подекуди шупля й легка на вагу, особливо ячмін і овес.

Воєнна кампанія. В новоросійським районі загальний вихід воєни зменшився цієї весни на 20—30 проц., через зменшення числа отар. Опріч того, засушливе літо також причинилося до зменшення кількості воєни. Пересічно зібрано: з валуха 2—3 1/2 фун., з матки 2—3 ф. Добротність воєни невисока, бо руно сильно забруднене піском і має багато жиропоту (сірки).

Нові підприємства. В Лубнях, на Полтавщині, організується акціонерне товариство для влаштування волопоряду й електричного освітлення. На чолі товариства між іншими, стоїть І. М. Леонтович. Основ. кап. 100 тис. карб.

У Катеринославі організується каналізаційне товариство для розвитку операції бюра очистки води біологічним способом і для експлуатації катеринославської городської біологічної станції. Осн. кап. 150 тис. карб.

Закрито фабрику. В Харківі, з наказу адміністрації харківської цукерної фабрики „Жорж Борман“, фабрику тимчасово закрито й продукцію припинено, причім рошистано 800 душ робітників. Причиню закриття фабрики являється заборона поліції випускати бруду фабричну воду в городську річку Лопань. Виходить, що або хай гордіяне мруть од отруєної води—або хай умірають з голоду 800 робітників з семьями. Добре вигадано.

Кооперативний рух. Нове потребиельське товариство одкривається в селі Черніні, на Чернігівщині.

3 діяльності сільськогосподарських товариств. Ненадихське сільськогосподарське товариство, на Київщині, є одним з наймолодших товариств цього типу, а проте воно вже розширило дуже широкую діяльність. Ось оце повідомляють ще про одну новину, вигалану цим товариством. Коло того дому, де міститься товариство, поставлено гойдалку й при ній трапецію для гімнастики. За користування гойдалкою береться 2 коп. з души, а за гімнастику—нічого. Все це коштувало товариству тільки 14 карб., а для людности святами од цієї новини дуже велика користь і вітха.

За кордоном.

Чеський сейм. 21 сентября одкрився чеський сейм. Зараз після того лідер німецьких партій заявив, що німецькі депутати одмовляються од дальшої участі в діяльності сейму, й всі німецькі депутати виїхали з зали. Засідання довелось негайно закрити. Увечері, після наради обох партій—німецької й чеської—відбулась об'єднана конференція з представників обох національностей для того, щоб визначити шлях до згоди. Але ні та, ні друга партія не схотіла хоч чим-небудь поступитися і піти назустріч противній стороні, а тому конференція розійшлась, не давши ніякого результату. Постановлено через день зібратись знову.

Провокаторські вибухи в Барселоні. Кабінет Маура, як відомо, висловився за скасування вишкочних станів по всій країні, за винятком Барселони й Герони. Еспанський прем'єр заявив, що в Барселоні спокій ще не настав, тому адміністрація мусить мати надзвичайну владу. На другий день після цієї заяви Мадридське офіційне телеграфне агентство розіслало телеграму про вибух бомб, що несподівано стався в Барселоні, причім додало од себе, що ця подія може потвердити справедливність сказаних раніш прем'єром слів, що спокій у Барселоні ще не настав. З цього приводу вся європейська преса одверто заявляє, що цей вибух є махінацією поліцейських провокаторів, які істнуєють вибухи тоді, коли це на-руку властям.

Істнування подібних махінацій було недавно офіційно встановлено в суді, в зв'язку з справою Рулла, який одначасно був анархистом, поліцейським агентом і провокатором.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісти з газет).

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 22. Міністерство юстиції виробило проект реформи присяжних засідателів. По цьому проекті засідателями можуть бути бідніші люди, дозволяється пояснити засідателям, яка кара чекає підсудного, засідателі мають право просити суд про зменшення кари. Міністерство народньої освіти працює над статутом студентських організацій.

Вечірні газети повідомляють, що Шварц вимагає од директорів середніх шкіл характеристики всіх учителів.

Єпископ Серафим вносить в Думу проект про реформу парафії.

З наказу адміністрації потрушено зв'язку письменника Купріна.

Приписано на зявте справу депутата Шила, трудовика, яка велась проти нього за розповсюдження нелегальних видав між селянами.

Комісії товариша міністра фінансів Вебера доручено скласти новий пенсійний статут.

Єсть чутка, що міністром торгу замість Тімірязєва буде призначено Мілера.

Вибори в Державу Раду.

ПЕТЕРБУРГ, 22. 6 октября в Петербурзі одбудеться з'їзд виборців од дворян для вибору в Раду 6 членів. Октябристи виставляють кандидатом графа Гудовича, праві Нарішкіна.

ВАРШАВА, 22. Голоси виборців розбились, вибори одложено на завтра.

Виключення виборців.

ХАРЬКІВ, 22. Дворянське зібрання ухвалило виключити з дворянського стану бувших членів першої Думи од харківської губернії, що підписали виборську відозву: Ковалевського, Іванецького, Деларю, Литаврєва, Грелєскула. Проти них подано 130 голосів, за них 25.

Приїзд міністра.

ЯЛТА, 23. Прибули міністр закордонних справ Ізвольський та російський посол в Костянтинуполі Чариков.

Вбивство.

ХАРЬКІВ, 23. 3 Гарина телеграфують: „Вбито завідуючого комерційним агентством китайської східної залізниці Левандовського. Подробиць немає“.

Арешт.

НОВОЧЕРКАСЬК, 22. В рудничковій зуївській волості арештовано члена ватаги Савцького.

Забастовка.

КАЛУГА, 23. Припинили працю робітники Ярмолінської мануфактури Ісаєва, коло тисячі душ. Забастовка сталась через те, що хазяїн не платив грошей. Порядок скрізь.

Пожежа.

ЧЕРНІГІВ, 22. В містечку Новій Басані, ковалевського повіту, згоріло 40 садіб. Збитків на 20,000 карбованців.

ЧЕРНІГІВ, 23. В селі Пуєгороді, глухівського повіту, згоріло 87 селянських садіб. Збитків на 30,000 карбованців.

Солдацькі могили.

ХАРЬКІВ, 23 (випадкова). Оглядаючи солдацькі кладовища в Суєтуні, біля Шахе та Путильській соці. На кладовищах хрестів немає; могили насипано недавно. В Лупіталі від китайців довідались про невідоме кладовище, і таких, як воно—багато. Од заліжаних китайців трудно щось правдиве довідатись. Біля Шахе знайшли кладовище, невідоме японцям, з порозвіданими кістками і рещтою російських шинелів. На Путильській соці стоїть пам'ятник вбитим японцям. Взагалі солдацькі могили в дуже сумному становищі. Одслужено паннахиду. Член комітету Голубєв.

Приїзд шаха.

ОДЕСА, 23. Втора в 6 год. 30 хв. вечора екстремним поїздом приїхав з сім'єю бувший персидський шах Мохамед-алі. Його зустріли на вокзалі командуючий військом ген. Каульбарс і градоначальник Толмачов. З вокзалу шах поїхав за Каульбарсом до себе; там його зустрів караул з музиком. В другій кареті їхала жінка шаха з дітьми. За ними в двох закритих каретах—гарем. Обличчя жінок закриті були задрами. Для шаха приготовано дім на 40 покоїв. Покої вбрано дуже розкішно. На другому поверсі—зімовий сад.

Градоначальник Толмачов звелів тутешнім газетам тітулувати бувшого шаха „Його Величність“.

Закордонна поліція.

МОСКВА, 22. „Гол. Москв.“ телеграфують з Берліна, що уряд Англії, Франції, Вельгії, Італії та Швейцарії повідомив російській уряд, що не дозволить в своїх країнах організувати таємну поліцію других держав.

Річні звістия.

КАТЕРИНБУРГ, 23. Суд виправдав всіх обвинувачених в справі кадetskого комітету.

МОСКВА, 22. „Русск. Сл.“ телеграфують з Відня, що там застрели-

оя американський мільйонер Поліцер через безсонницю.

КУРСЬК, 23. В помешканні судового слідчого Ярмолинського знайдено несприятелю знайдену дівчину. Ця подія страшенно вразила місцеву судову корпорацію.

ПЕТЕРБУРГ, 22. Антоній воднийський одмовився бути головою на московському з'їзді союзників.

Намісник кайво-печерської лаври архимандрит Антоній просить митрополита Флавіана увільнити його на покой.

Ректора петербурзької академії Феофана зашдворено в ереси; йому дають на два місяці одпуску, після якого він вже не вернеться на свою посаду. На його місце буде призначено професора протоієрея Налімова.

ОДЕСА, 22. Повішено салдата Погосова, засудженого за грабіння.

ПЕТЕРБУРГ, 22. Газета правих депутатів „Земщина“ має стати офіційною замість газети „Россія“.

Призначається газета „Новий день“.

На московсько-кайво-вороніжській залізничці викрито великі зловживання.

ОЛЕКСАНДРІВСЬК, 23. Пасажирський пароход „Бойкий“ насочив біля Олександрівська на камінь, розбив дно і пристав до берега. Пасажирів пересіли на другий пароход. Попсовано пожитки парохода. Людям нічого не сталося.

За кордоном.

ПАРИЖ, 23. Почалась забастовка дахових робітників: загальна в Гаврі, часткова в Бордо.

АМСТЕРДАМ, 23. В Гатеві був випадок холери.

БУДАПЕШТ, 23. В мотивованому присуді в загребській справі говориться: „Відносно 30 підсудних виявилось, що вони агітували ріжними способами в громадстві, маючи на думці відокремлення Хорватії, Боснії та Герцоговини і заснування під державною королю Петра єдиної сербської держави. Щоб добитись цього, підсудні ввійшли в стикку з південно-славянською революційною організацією в Білграді і розповсюджували портрет короля Петра і називали його законним царем Південно-Славянських земель. Далше в присуді говориться, що кара дуже поменшена підсудним, що Прабичевичів варто було покарати на смерть, а інших заслати в каторгу на 10—20 літ.“

Театр і музика.
Український театр.

(Народний дім т-ва Грамотности. Труппа М. К. Садовського).

Невігліше ставинице рецензента труппи Садовського! Силою обставин він мусить бути одноманітним, він мусить повторюватись, бо в кожній дальшій висяві труппа дає все той самий матеріал.—Стараннісі, повний життєвий реалізм, закінчений артизм виконавця. І нема до чого навіть „придратись“ рецензентів, зостається одно—знову і знову констатувати факт бездоганности вистав, надзвичайну їхню художність, велику красу закінченої театральної умілости.

Взяти хоча-б останню чергову виставу—„Бондарівну“, що відбулася у вівторок. Це була не вистава в звичайному розумінні, а суцільна поезія, поетична казка, що янче виводі в вісній мріється людині. Стільки краси, чистого захоплення, оповитого золотим серпанком старовини і далекої минуловини, було надано цій знакомій нам поемі-драмі Карпенка-Карого. Були моменти, коли здавалося, що більшого вже не можна дати на сцені, що театральна штука дійшла вже до останньої межі—і далі може бути тільки справжнє життя.

Такими, особливо прекрасними моментами, треба вважати картину в другій дії, коли Тарас (Садовський) оповідає Тетяні (Ліницька) та старому Бондареві (Паньківський) про свої дитячі пригоди, про неволю у турків, про своє життя. Це місце п'єси—свято штуки, коли індивідуальний талант артиста цілком зливається з творчістю автора і коли здається наймовірним, щоб актор говорив в цей час чийсь чужі слова, а не тільки ті, що є його повна власність, що виходять у його від серця.

Якою мелодійною, феєричною поезією віє від тихих ночі третьої дії, скільки краси і чарівної віги почувується в ідилічній картині, коли старий Бондарь з дочкою та господинею (Полянська) сидять під хатою, обліті фавстичним світлом місяця, й лагідно мріють про дальше своє щастя!

Страшна і могутня картина помети козаків над старостою (Марьяненко) в останній дії, коли глядач, очевидацьки, почуває вкупі а ясновельможним влоянцем всю непереможність сили козачої, всю безнадійність становища і старости й його раба Чеслава (Рибчанський). Все це було показано так яскраво, принадно, могутньо.

З окремих виконавців, окріт вже згаданих, дуже правдиво й артистично відіграли свої невеликі ролі: Милович (наймит), Полянська (Марія), що особливо широко провела другу дію, і артист, що грав жиди-Мордуху. Останній з'явив надзвичайно реалічно передати шалений жаж пиякаря, коли Тарас вишитує його про долю вкраденої Тетяни (4 дія). Це

місце проведено було настільки добре, що навіть в галерці майже не чути було сміху, не вважаючи на весь трагікомізм момента. Цим особливо може тішатись артист, виконуючи комичну—з зовнішнього боку—ролю.

На жаль, для аудиторії зосталося невідомим прізвисьце цього артиста, бо в програмах „Кієвського театральнаго кур'єра“, крім звичайних безграмотних помилок в українських оповістках, на цей раз було ще й зроблено пропуск.

Театр „Соловцов“.

— „Біла кость“ ком. Шолома Аша. Сіра, безбарвна п'єса—і срий, нудний спектакль. Як швидко видихався Шолом Аш. А почав був так широко, яскраво. Автор „Бога помсти“ одразу піднявся був на ступінь „єврейського Шекспіра“, а тепер не дає для театру нічого талановитого. Дуже фарби трагедії—(„Бог помсти“) виліяли в нещадні акварелі—„Давид“, „Біла кость“ та ин. Писменникові, мова якого колись грала біблейським натхненням, не треба братись до п'єс буденщини. Тут Шолома Аша нема і тут жалко його зів'язлого талану. Справді, що це за п'єса—ця „Біла кость“? Зміст може й інтересний, але дії живої нема. Автор оповідає про те, як славний єврейський рід Гросгліків зубожів і як його рятують своїми гримми трактирщица Роза, рятую енергією робочих, чорних рук. Син Гросгліка Леон оженився з Розою і порядки трактира перебрались у пишну, поетично-мертва господу Гросгліка. Роза заводить свої порядки і гримми становить цей рід знов на височінь багатства. Словом прийшов Лопачин з совірою до „Вишневого саду“. Тільки як це гарно вийшло в Чехова і як нещадно, навіть грубо в Аша. Там є краса вімирання, єсть музика похорона, а тут цього нема. Тут дії тягнеться нудно, не розвивається сценічно, на місці товчється—і п'єса Аша—епізод в лихих та й більше нічого.

І школа, що на цей епізодичний спектакль пішло стільки праці чудого режисера Н. Савінова і артистів. Режисер хотів оживити мертва дитину Аша, і нічого не вийшло. Актори зробили більше. Нелелін—Гросглік—це ліричний стріх на фоні вімирання „Білої кости“. З яким правликим юмором веде Лаврецький маленьку роль Бера і як не утрірує ролі батька шинкаринога Д. Нератов. Про інших цього не можна сказати. На віщо ота неестетична акцентровка, яку дають—Чаруська (Роза), Чужбінова (її мати)? І де це на солідній сцені наліплюють такі носі, як наліпила собі арт-ка Чужбінова? Дагмаров Жуков нічого не зробив з ролі Леона. За те, як граціозно він грає а д-кою Пасхаловоу сценку. Шніцлера—„Сувенир“.

— Заборона драм Богдан-Сокольського. Цензура заборонила виставляти на сцені нову драму Д. Богдан-Сокольського „Гайдамаки“ (на 5 дій). За цей рік Д. Богдан-Сокольський подавав до цензури вже три своїх драми і всіх їх цензура заборонила.

— Українська труппа С. Глазунина скінчила свої вистави в Новочеркаську 11 септєбря, а тепер грає в Ялті.

— „Русско-малорусская“ труппа А. Дубравіна 17 септєбря почала грати в містечку Новім Бузі. Першим спектаклем йшла „Кума Марта“, далі „Недолюди“ та інші підходящі до цих п'єс.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

КАНІВСЬКИЙ ПОВІТ, (на Київщині). Школа. Ріжничосно одкрито в канівському повіті 21 сільську школу. Одну частину грошей на їх содержание дає казна, а другу частину—7240 карб. 69 коп.—зобов'язались давати щорічно сільські громади. Свій обов'язок громади ствердили приговором, зв'язаними відповідним способом. Єсть пояснення прав. севата (указ 2 деп. 31 октєбря р. 1906, № 7049), що раз громада ввалясь платити гроші на школу, вона не може зрестись цього ніколи, хіба що яке надзвичайне лихо впаде селянам на голову. Оже, не вважаючи на це пояснення, сільські громади канівського повіту зволікаються з виплатою грошей на школи в біжучому році, а інші то й зовсім не хотять платити ці гроші. Наприклад мкедонська громада вже винна школі 515 карб., а таганцька—1800 карб. 50 коп. Через це школи опинились в скрутному становищі і не можуть як слід робити своє діло. Щоб зарадити лихові, інспектор шкіл поскаржився на громади кому слід.

Г. АНАНЬВ (на Херсонщині). Земське зібрання. Три дні—12, 13, 14 септєбря тягнулось тергове земське зібрання. Між багатьма докладами, які були обмірковані, найбільшою уваги вартий „о всеобщем обученіи“. Як нашим читачам відомо, ананївський повіт з осени біжучого року дочекався вселюдної освіти. Земство одержало допомогу на жадкування вчителям з казни. Вилвилося, що з 156 шкільних вчительських посад, або „комплектів“, які були торік, казенну заповомогу мали тільки 80. Зібрання порішило вдатись з проханням до міністра освіти, щоб і тим 76 вчительських посад давалось жадкування з казенних коштів. На це треба ще одержати од казни 29,600 карб. На будівлю шкільних будинків треба на 910 рік 89,560 рублів од казни і 27,000 з земських коштів. Шкільних будинків мають поставити 20—18 на 100 душ шко-

лярів і на 150. На ці школи земство думає одержати від казни 89,560 рублів заповомогу.

Всім учителям та вчителькам побільшено жадкування до 360 р., а хто на службі більш як 5 год, той одержуватиме 450 р. Хто служить більш 10 літ—540. Окрім того за порядкування в школах завідучі матимуть по 60 карб. щорічно. На паливо і сторожам земство видає те ж з своїх коштів, так що тепер селянські громади не платитимуть на школи нічого. На одкриття вчительської семінарії земство дає 10,000 руб. Город на цю справу постановив дати 6000 карб. і 6 десятих земель.

На сільсько-господарську виставку в г. Ананьві в 910 році асігнували 500 карб. На вчительські курси одеських союзникам 300 карб. Де-які з главних хотіли знов, як і на 909 рік, замовити 200 примірників „Русской Річк“, яку тепер розсилають по сільських розправах, але нічого не дали на „Русскую Річк“. Постановили дати 2,500 карб. підмоги голові ананївської міської управи А. А. Ковяжину на видання „Изв'єстій Ананївського земства“.

Щоб не дати поживитись спекулянтам на скуповування хліба, порішили обернутись з проханням до державного банку, який би видавав гроші під заставу хліба.

Зважаючи на те, що народна освіта все шириться та шириться в повіті, постановили обірати нового члена управи, який би й видав діло освіті. На цю посаду обібрали А. Г. Шубовіча, чоловіка з вищою освітою.

Г. ВЛАДИКАВКАЗ, Терської області. Тут, на Кавказі, окрім гор. Ваку, наш народ живе ще в багатьох городах і містечках. На Кавказі легко здібати українців і поодинокі і цілими колоніями. З перепису року 1897 видно, що в Терській області українців жило: мужчин—22,983 і женщин—19,053, а вкупі—42,036 душ. Це було 12 років тому і можливо, що за 12 років українців тут ще побільшало.

У Владикавказі щорічно наїзять українські труппи і пробувають тут по місяцю і більше. Виставляють переважно п'єси українські, тільки торік Матусєн ніколи перемішував їх з московськими. Була колись вистава у Глазуненка, присвячена Т. Г. Шевченкові. І завжди в театрі було людей багато. На скільки можна було пильнувати за публікою, мені доводилось чути в антрактах, як гарно вдягнутий по гордоському якийсь паєсець або що ніба забавлявся тим, що досить гарно промовляв цілі фрази по українському. А як забалакаєш до нього по українському, то він анацька засоромившись, починає перекручувати розмову на великоруську мову.

І тяжко і сумно стає якое, коли порівняєш наше до чужого. От хоча б поляки. Іх напевне тут менше, ніж українців, але вони виділись якісь. Чи може це тим, що вони ходять собі в окрему церкву Богу моляться. Так і простий люд свідоміший далеко, ніж виші. Українці тут найскоріше від других народів обезлачуються і робляться непомітними поміж иншими націями.

Оде недавно тут закінчилась сесія військово-окружного суду. Вона протяглась коло 2-ох місяців і за цей час чоловіка з вісім було засуджено до шибениці та на розстріл, де хто до каторги, до арештантських рот то що. Були і виправдані. В це сесію судили вдруге гурт людей за замаз на прьєстава гор. Пятягорська фон-Огліо. Всі підсудні були виправдані, одсидівши до суду шось трохи не рік.

Друкарська поминка. У вчорашньому числі нашої газети починило надруковано назвисько села на Поділлі—„Деліндівака“, а це село зветься „Демидівка“.

Листування редакції.

Веселі Терни. Долгоузащелі В. А. Пригода, про яку Ви оповідаєте в останньому дописі, така дрібна і так благополучно скінчилась, що не варт про неї писати в газеті.

С. Чепанівський. Артистичний журнал д. Труша тепер не виходить.

Від Контори.

На покриття штрафу, накладеного на редакцію „Ради“ адміністрацією за замітку в № 115, одержано 6 августа від д-ра Грєбінюка Ю. з Петербургу—5 карб.

Всього на це одержано—15 карб.

Справочний одділ.

Календарні відомости. Четверг, 24 септєбря. Св. прмч. Феклія, прп. Копрія й Никандра. Св. сон. 6 год. 8 хв., зах. сон. 5 год. 27 хв. В „Провіті“—збори видавничої комісії. Театр „Грамотности“—„Наймичка“. Спектакль для переддільників „Ради“.

Редактор **В. Павловський**.
Видавцев **Є. Чепанівський**.

ОПОВІСТКИ.

НОВА ВЕГЕТАР'ЯНСЬКА СТОЛОВА

Обіди на свіжому коров. маслі і із самих краєх рослинно молочних продуктів. Обід з 2-х страв—25 к., з 3-х—35 к. Д. л. уням дешевше. Адр.: В.-Васильківська № 4, кв. 13 (у дворі). 10-1041-1

Контора „Ради“ ласково прохає своїх шан. підписчиків і читачів, виписуючи, чи купуючи що небудь у тих магазинів, оповістки котрих друкувались, або друкуються в „Раді“, неодмінно посилатися на нашу газету.

Вимагайте по всіх ресторанах, читальнях, навіярнях (кофейнях), та молочних доконче і „Ради“.

„ТАТОВІ КАЗОЧКИ“

Записані д-ром Грєбінюком, з малюночком і ютатами до пієсенок, що в казочках. Ціна 25 к. 1) СВВ. Казанська, 39; 2) Київ, „Укр. Книг.“ Безаківська № 8 і В. Володимирська № 28. 15-1036-1

до сезону

Останні Новини

ЛОНДОН, ПАРИЖ, БЕРЛІН, ВІДЕНЬ.

САКИ, БЛУЗКИ, СПІДНИЦІ, КАПОТИ, МАТИНЕ.

С.-Петербур. фабрики білизни і галстуків.

R. M. Гершмана,
Прорізна № 2, тел. 282.
Прим. замовлення, череробки і позначення білизни. Справедливі ціни, продаж без торгу.т. 1028-1

ДАМАМ г. КИІВА

Ново-одкрита майстерня „Ідеал“ Інститутська № 10. Остання новина-шпільон. Прймаю волосинні виробів і всіяку переробку волосинних виробів. Діа д. парімахе-ріс—волосся, фризюр, крєп, сіточка, бвндя, тьоль, ремінці, бруска, грєбїці і инш. 100-859-87

ДАРОМ висилається книжка

про повесть **СИФІЛІСА** (ПРАНЦІВ) і його наслідків.

а також золотухи і евземи новонайденим засобом без живого срібла і йода. На пересилку книжки банлером прикладати одну марку в 7 коп., а в закритому конверті 4 марки по 7 к. в.д.т. 916-17

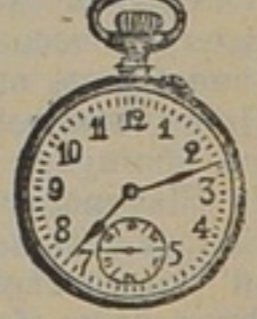
Читайте з увагою..

Бажаючи розповсюдити нашу солідну фірму, ми зважидис продали 1000 шт. годинників по ціні меншій вартости, по 2 р. 95 коп. з додатками, в надії на розповсюдження і вищих наших товарів.

Цей годинник дуже гарн. і мін. кишеньков. чоловіч. або жіноч. одкріт. із справжнього чистого золота „Віль“, не одрізняється спеціалістами від справжн. золот. годин. за 100 р. нааручється раз на 36 годив, сіст. „Анкер“ на 15 кам. з випіреним до хвилани ходом. Ціна 1 шт. 2 р. 95 коп., 2 шт. 5 р. 50 к. 3 шт. 8 р. 6 шт. 15 р. Такиж, глукі, з 3-ма масивн. покріжк. покр. грубим шаром золота 56 пробі—ціна 1 шт. 5 р. 50 коп., 2 шт. 10 р. За пересилку прищит. од 1 шт. до 6 шт. 50 коп., в Сїбір—85 к.

До кожного годинника додається даром: Чудов. ніколи не чорн. ланцюжок срібн. 84 пр., брєлок бижолъ з цікавими видами, замшовий кашпучок для охорони годинника від псуванія і пребс-куртант для розповсюдження нашої фірми.

Замовлення висилаються совісно і негайно (можна й без завдатку). Адресувати: Варшавь заграничнхъ новостей, Варшава, Королевская, 29—29. 10-1032-1

повний „КОБЗАРЬ“

П. Шевченка.

Видавня „Влагодвор. общ. над. общепользєній в дешевих книг“ в „Общ. имени Т. Г. Шевченка“. На звичайному папері, в патретом 1 нарб. 50 к., на веленевім папері, з 3-ма патрєтами 3 нарб., народне видання з біографією та патретом—60 коп. Чистий прибуток призначається у фонд на пам'ятник Т. Шевченкові в Києві. Продається в „Українській Книгарні“, Київ, Безаківська 8, і в иншій книгарнях. 00-709 30

Друкується і незабаром вийде подвійна (№, № 7 і 8) книжка популярн. ілюстров. літературно-науково-громадського економічного журналу:

„УКРАЇНСЬКА ХАТА“

Журнал призначається для широких верств українського громадянства. Містять твори з красивого письменства: (поезії, оповідання, драми, варієти і инш.), науки і мистецтва; статті: історичні, публіцистичні, критичні та економічні; відомлення про діяльність українських наукових, літературних і культурно-просвітних товариств і инш. звістки, дописи і статті про життя і потреби українського студентства, учительства і жіноцтва. Мета журналу—розбудження національної свідомости серед нашого суспільства і розвиток рідного письменства, науки і культури.

Крім оригінальних праць, д укупуватимуться переклади і огляди инших літератур, а також міститимуться портрети і малюнки.

Редакція і голова контора журналу: Київ, Вульварно-Кудрявська, 36.

Відділ редакції і контора: Одеса: Херсонська, 52, кв. 2.

Передплатага приймається також: в „Українській Книгарні“ (Київ, Безаківська 8), в Книгарні „Літературно-Нау. Вєст.“ (Київ, Володимирська 28), в редакції журналу „Будучина“ (Галичина, Львів, Сакотська, 31).

Ціна на рік з пересилкою: 3 руб., окремої книжини 25 к., з пересилкою 30 коп. Можна виплачувати частками по 1 руб.

Дал закордонної України (Галичина) на рік з пересилкою 8 корон; можна частками по 2 кор. Окрема книжка 65 сот., з пересилк. 75 сот. 00-779-1

ВИДАННЯ

Товариства „ПРОСВІТА“ у Києві.

1. Драгоманов В. Про українських козаків, татар та турків. 3 додатком про життя Драгоманова. Ц. 8 коп.
  2. Земельна справа в Новій Зеландії. Переклада М. З. Ціна 2 коп.
  3. Левіцький М. Як рятуватись при нападх вивацках та каліцтвах. Ціна 3 коп.
  4. Календарь „Просвіти“ на рік 1907. Ц. 15 коп.
  5. Загірня М. Як визволилися Північні Американські Штати. Ц. 15 к.
  6. Дорошенко Д. Оповідання про Іраадію. Ціна 3 коп.
  7. Загірня М. Страшний мороз. Книжка про горілку. Ціна 5 коп.
  8. Ів. Франко. Ліст та пасовицька. Ціна 3 коп.
  9. Грінченко Б. Про грім та бласкавку. Ціна 4 коп.
  10. Капельгородський П. Українці на Кубані. Ціна 5 коп.
  11. Грінченко Б. Вратства і просвітна справа на Вкраїні за польського панування до Богдана Хмельницького. Ц. 5 коп.
  12. Калєнд рь „Просвіти“ на рік 1908. Ціна 25 коп.
  13. Весєна, стін. одривн. калєндар на рік 1908. Ц. 50 к. (Розпродаво).
  14. Іванічків Б. Ярн та пієси. Ц. 4 к.
  15. В. Луневич. Перекл. П. Є. Сем'я у звірїя, птаць, комах, риб та гадів. Ц. 10 к.
  16. Гр. Сьогобочній. Морські огні. Про маяки та про жатки на Ук. Ціна 5 к.
  17. Б. Грінченко. Про пустині. Ціна 8 коп.
  18. Д. Маркович. На воцмюто хуторі. Оповідання. Ціна 3 коп.
  19. Д. Маркович. Іван з Буджана. Шматов. Два оповідання. Ц. 4 коп.
  20. М. Левіцький. Забув. Щастя Пейсаха Лейдермана. Два оповідання. Ц. 4 к.
  21. В. Корольов. Як годувати худобу. 3 5 малюнками. Ц. 10 к.
  22. М. Загірня. За ріжний край. Оповідання про Орлеанську дівчину Жану Д'Арк. Ц. 7 к.
  23. К. Спартак. Оповідання про римських невольників. Ціна 5 к.
  24. М. Ностомаров. Чернігівка. Бувальщина XVII віку. 3 перемов. Б. Грінченка. Ц. 40 к.
  25. С. Єфремов. Тарас Шевченко. Життя його та діла. 3 мал. Ц. 10 к.
  26. Каталог книжок для народнього читання. Ціна 5 коп.
  27. Про Канаду, як там живуть люди. Ціна 8 коп.
  28. Корольов В. Українці в Америці. З малюнками. Ц. 15 к.
  29. Мордовець Д. Перероб. М. Загірньої.—Гетьман Петро Сагайдачний. Історичне оповід. (з портретом) Ц. 20 к.
  30. Холодний П. Як машина говорить. Ц. 3 коп.
  31. Б. С. Праця та капитал. З польської мови переклав П. Є. Ц. 8 к.
  - А. Кримський. Українська граматика. Научно практичний курс. Виданіє складаєть собствєннєсть Т-ва „Просвіта“. Том І, випуск І, цвба 1 р. 10 к., випуск 2 і 6-й—ц. 65 к. том І, випуск І, —ц. 65 к.
- ІНШІ КНИЖКИ:
- Статут Товариства „Просвіта“ у Києві, заснованого в пам'ять Т. Шевченка. Ціна 5 коп.
- Тема для книжок. Виробна видавнича комісія Товариства.
- Звідомлення Товариства „Просвіта“ за рік 1906.
- Склад видання в „Провіті“ Троїцька площа, Народи. Дім і в Українській Книгарні, Безаківська, 8. 0—238—57